

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5 Vtrum liceat eis mendicare

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

ipe. Quia omnes tres necessitatis gradus in litera positi, ex infirmitate corporis, ex insufficientia mercedis & ex corporis delicata consuetudine. Quod oibus his vim debiti tribuere necessitate, manifestat author ex eo, qd in summo gradu oia vt coia debita facit.

Loco indigentibus fratribus quisquis hoc, quod habebat, impenderit. Oium. n. Christianorum vna res publica est. Si vero aliqui sunt religiosi, qui absque necessitate & utilitate, quam afferat, velint otiosi de elemosynis quas dantur pauperibus, uiuere, hoc est eis illicitum. Vnde * Aug. dicit in lib. de operibus monachorum. Plerumque ad professionem seruitutis Dei ex conditione seruili aliqui veniunt, vt ex uita rusticana, & ex opificio exercitatione & plebeio labore, de quibus non apparet vtrum ex proposito seruitutis Dei ueniunt, an uita inopem & laboriosam fugientes, uacui pasci atque uestiri uelint, & insuper honorari a quibus contemni conteri que consueuerunt. Tales ergo se, quo minus operent, de infirmitate corporis excusare non possunt. Praterita quippe uita consuetudine conuincunt. & postea * subdit: Si nolunt operari, nec manducent. Neque propter pietatem diuites humiliant, ut pauperes ad superbiam extollant. Nullo modo decet ut in ea uita, ubi senatores sunt laboriosi, fiant opifices otiosi, & quo ueniunt relictis deliciis suis qui fuerunt preditorum domini, ibi sint rustici delicati.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod auctoritates illae sunt intelligendae ad tempus necessitatis, quia non possunt aliter pauperibus subueniri. Tunc enim tenentur non solum ab elemosynis accipere, sed etiam sua, si qua haberent, largiri ad pauperum sustentationem.

AD SECUNDUM dicendum, quod praelatis competit predicatio ex officio: religiosi autem post competere ex commissione. Et ita cum laborant in agro dominico, possunt exinde uiuere, sicut in illud 2. ad Tim. 2. Laborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere. Vbi dicit * glossa. praedicatorum, qui in agro

elemosynis sed ex coibus. Videtur enim hoc ex uerborum interpretacione religiosorum uiter tunc exorari. Super Quodammodo 187 Articulum patet. In an. 5. occurrit dubium de Christo. An licet mendicare. Dicitur illa tamquam Christus ad literam mendicare non est, quia non legitur Christum mendicare. tunc dicit apparet quod Christus mendicauit. Ad hoc dicitur, quod ex his que scripta in Evangelio intelligi potest quod Dominus Iesus non est detestatus mendicantem, iuxta gl. Latham. & Petrus. Nam Lucae 2. mendicantem Iesus non detestatus celebraret, Lucae 9. 13. Mendicantem autem detestatus celebraret.

Qui uictus ex elemosynis monasterii predicationibus describitur tales religiosi. Latham. bus, si sub directe expressis contemnantur in illa spectant. Nam sub illa uoluntate ex

Ecclesia ligone uerbi Dei excolit corda auditorum, possunt et de Euangelii uiuere, qui predicatoribus ministrant. Vn super illud ad Rom. 15. Si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles, debent & in carnalibus ministrare eis. dicit * glossa. Ludis, qui miserunt predicatoribus ab Hierosolymis. Sunt & aliae cause, ex quibus alicui debetur, ut de sumptibus fidelium uiuat, ut * dictum est.

AD TERTIUM dicendum, quod teris paribus, dare est perfectius accipere: & tunc dare, uel relinquere omnia sua pro Christo & modica accipere ad sustentationem uitae, melius est quam dare aliqua particulariter pauperibus, ut ex * supradictis patet.

AD QUARTUM dicendum, quod accipere munera ad diuitias augmentandas, uel accipere uictum ab aliquo sibi non debiti absque utilitate & necessitate, praestat occasionem peccati, quod non habet locum in religiosis, ut ex * supradictis patet.

AD QUINTUM dicendum, quod quia apparet manifesta necessitas & utilitas, pro qua aliqui religiosi de elemosynis uiuant absque opere manuali, non scandalizatur ex hoc infirmi, sed maius uoluntate Pharisaorum, quorum scandalum contemndum Dominus docet, Matt. 15. Sed si non esset evidens necessitas & utilitas, posset exinde generari scandalum infirmis, quod esset uitandum. Idem tamen scandalum imminere potest de his, qui facultatibus communibus otiosentuntur.

ARTICULVS V. Vtrum religiosi liceat mendicare.

AD QUINTUM sic procedit. Vt si religiosus non licet mendicare. Dicitur * Aug. in lib. de operibus monach. Tam multos hypocritas habuit monachorum utque quaque disperdit cal-

Ca. 32. fo. 32

Cap. 25. non procul a fine tom. 2.

Glo ordinaria ibidem.

in Hierusalē. Nā ab illis dñs petius est dēdo, qā dñs illius operā dēfiderat. Lucē quoq; i. mēdicasse infirmū vīctū a mulieribus q̄ fecerūt, ministrātes eī dē dē facultatibus suis. Nā ip sum induxisset illas ad hoc ministrātes. credendū est, Lucē quoq; 19. mēdicasse legiur a Zacharō hospitālī. Vt n. patet in litera, pauperem petere ne...

lidiſſimus hoſtis, circumuēntes prouincias, & poſtea ſubdit. Oēs petūt, oēs exigit aut ſumptus lu croſe egeſtatis, aut ſimulata pretiū ſanctitatis, ergo vī q̄ vita reli gioſorū mēdicatū ſit repbada. ¶ 2 Præf. i. ad Theſſ. dī. Operemini manibus veſtris ſicut pœpimus vobis, & vt honeſte am buletis ad eos q̄ foris ſunt, & nul lius aliqd̄ deſideretis: vbi dicit ¶ gloſſ. Iō opus eſt agendū, & non otianū, qā honeſtū eſt & quali lux ad infideles, & nō deſideratis rē alterius, nedū rogetis, vel tollatis aliqd̄. Et 2. ad Theſſ. 3. ſup illud, Si q̄ nō vult operari &c. dicit. Vult ſeruos Dei corporaliter operari, vt habeat vī viuam, vt nō cōpellant egeſtate neceſſaria petere; ſed hoc eſt mēdicare, ergo vī q̄ illicitū ſit prætermiſſo opere manuali mēdicare.

¶ 3 Præf. illud qd̄ eſt in lege prohibi tū, & iuſtitia contrariū, non cōpetit religioſis: ſed mēdicare eſt phibitū in lege diuina. dī. n. Deut. 15. Oīno indigēs, & mēdi cus non erit inter vos. & in Pl. 36. Non vidi iuſtū derelictū, nec ſemē eius quarēs panē, ſecū dū ēt iura ciuiliū puniē ualidus mē dicans, vt i. hī codice de ualidis mēdicantibus, ergo non com petit religioſis mēdicare.

¶ 4 Præf. Verecundia eſt de turpi actu vt. * Dam. dicit: ſed * Amb. dicit in li. de offic. q̄ vere cūdia petendi ingenuos prodiu natales, ergo mēdicare eſt turpe, nō ergo religioſis com petit. ¶ 5 Præf. Maxime de elemoſy nis viuere cōpetit p̄dicantibus euangelii, ſm̄ Dñi ſtatutū, vt * ſupra dicit̄ eſt eis tñ nō cōpetit mēdicare, quia ſuper illud 2. ad Tim. 2. Laborantē agricolā &c. dicit * gloſſ. Vult Apoſtolus q̄ Euangelīſta intelligat quod neceſſaria ſumere ab eis in quibus laborat, non eſt mendicitas, ſed potetas, ergo videtur quod reli gioſis non com petat mēdicare.

¶ In oppoſitū aut eſt, quia mēdicare ex ſuo genere non eſt peccatum, & aduicia cupiditas non eſt ſecū dū ſe mortalis, vt ſupponitur, ergo totū ſimul, ſciliēt mēdicandū ex tali cauſa, ſc̄ cupiditate, non eſt peccatum mortale. Probat̄ ſuppoſitum quia cupiditas habendi diuitias, & ſimiliter cupiditas otioſi vi ctus non eſt ſecū dū ſe mortalis, ut patet. Et de nulla alia cupi ditate eſt ſeruo præſens, niſi de vtraque hac, ut patet in litera. ¶ Ad hoc rē dē dēdo tria. Primo q̄ mēdi cās ex cupiditate otioſi vi ctus, ex quo in veritate eſt pauper, nulla fraude cōmittit in proximi, ſed ſolū peccat in ſeipſum; otioſam vitā & abiectā abiq; vīa repabili cauſa eligens, & propterea nulla eſt hic ratio peccatū mortalis. Nec et̄ propter p̄ccatam legis ciuiliſ, ſcilicet, ſecū dū ſe mortalis, ut patet in litera.

citū eſt, & opus cōſtat eſſe mifericordia. Tertio, contingit, vt in aſſumpta peregrinatione & mēdicet, & viuat de mēdicato, & ſic licitū & laudabile eſt dū mēdicat. Quod probat̄, nūm quia quod in propria potestate conſiſt, & pot̄ aliquid dari in penitentiā, licite ac laudabiliter pot̄ ſponte fieri, eſt niſi il tale deur in pe nitentiā niſi actus vir tūſ. Sed aliquibus da tur in penitentiā, vt peregrinentur mē dicantes, ergo propria ſponte pot̄ quis pere grinari mēdicando: Tum quia huic actui niſi obſtat niſi quod iſte hō non eſt pau per, ſed diues. Sed hoc nō obſtare patet ex eo, q̄ licet iſte hō ſit diues, iſte tñ pere grinus eſt pauper, & per hoc licite mēdi cat. Nā præſupponit̄ q̄ iſte ſine ſumptibus aſſumat peregrinatio nē & peragrāt, ita q̄ ſicut Alexius ſimpli citer dimiſit omnia p̄p̄ Chriſtum, & pau per peregre mēdica uit, iſte ad t̄ps̄ di miſiſ oibus p̄p̄ Chri ſtum humiliter & au ſtere ſequēdū, pere grinari pauper ac mē dicus eligi. Et p̄ hoc patet ſolutio ad obie ctionē. Nā qā eſt pere grinus paup̄, nō mē ticat̄ ſicū dñ mēdicat.

¶ In eo dē quō articulo dubium occur rit circa mēdicos ex cupiditate, an peccet̄ mortaliter. Vt n. q̄ ſic ex eo, q̄ commi unt mendacii perni cioſum dū mentiunt̄ ſe pauperes ipſo actu mendicandi, & ſic fraudulenter obti nent elemoſyſas, & offēdunt verē pau peres, quibus illa ele moſyſa dātur. Qui enim fraudulenter ac quirit̄ mortaliter pec cat & ad reſtitutionē tenetur. Et confirmat̄ ex dicto Scoti in 2. q. d. 17. quartū ſenten. q̄ h̄mōi donatio ele moſyſe non eſt vol untaria quia ex igno rā, quā vt patet in 3. Ethic. cauſa inuo luntariū. Si enim do nans ſciet mendican tem non eſſe pau perem, non daret. Ex ignorantia igit̄ ur do nat̄ ac per hoc non donat, & conſequent̄ inique alter poſſidet.

¶ In oppoſitū aut eſt, quia mēdicare ex ſuo genere non eſt peccatum, & aduicia cupiditas non eſt ſecū dū ſe mortalis, vt ſupponitur, ergo totū ſimul, ſciliēt mēdicandū ex tali cauſa, ſc̄ cupiditate, non eſt peccatum mortale. Probat̄ ſuppoſitum quia cupiditas habendi diuitias, & ſimiliter cupiditas otioſi vi ctus non eſt ſecū dū ſe mortalis, ut patet. Et de nulla alia cupi ditate eſt ſeruo præſens, niſi de vtraque hac, ut patet in litera. ¶ Ad hoc rē dē dēdo tria. Primo q̄ mēdi cās ex cupiditate otioſi vi ctus, ex quo in veritate eſt pauper, nulla fraude cōmittit in proximi, ſed ſolū peccat in ſeipſum; otioſam vitā & abiectā abiq; vīa repabili cauſa eligens, & propterea nulla eſt hic ratio peccatū mortalis. Nec et̄ propter p̄ccatam legis ciuili�, ſcilicet, ſecū dū ſe mortalis, ut patet in litera.

¶ In oppoſitū aut eſt, quia mēdicare ex ſuo genere non eſt peccatum, & aduicia cupiditas non eſt ſecū dū ſe mortalis, vt ſupponitur, ergo totū ſimul, ſciliēt mēdicandū ex tali cauſa, ſc̄ cupiditate, non eſt peccatum mortale. Probat̄ ſuppoſitum quia cupiditas habendi diuitias, & ſimiliter cupiditas otioſi vi ctus non eſt ſecū dū ſe mortalis, ut patet. Et de nulla alia cupi ditate eſt ſeruo præſens, niſi de vtraque hac, ut patet in litera. ¶ Ad hoc rē dē dēdo tria. Primo q̄ mēdi cās ex cupiditate otioſi vi ctus, ex quo in veritate eſt pauper, nulla fraude cōmittit in proximi, ſed ſolū peccat in ſeipſum; otioſam vitā & abiectā abiq; vīa repabili cauſa eligens, & propterea nulla eſt hic ratio peccatū mortalis. Nec et̄ propter p̄ccatam legis ciuili�, ſcilicet, ſecū dū ſe mortalis, ut patet in litera.

Secūda ſecūda S. Thomæ N N N quia

Et gloſſ. Calliod. hoc loco.

Caſſiod. ibi. dem.

In decretis de penitenti. cap. Si quis. ſemel.

Inter mēd. & ſine illius inci p̄. Plu res anni ſc̄. tom. 1.

in q̄to ſi

quia huiusmodi poena non facit, sed suppositam punit culpam, quae de se non est mortalis. Secundo, quod mendicans ex cupiditate habendi diuitias, si est infra latitudinem pauperum & mendicando sperat diues fieri, peccat quidem in debito modo utens ad esplendum improbum appetitum: sed quoniam nec contra charitatem Dei, aut proximi agit, neminemque decipit, ex quo infra latitudinem pauperum est, quamuis non tam pauper sit ut deberet mendicare, a mortali excusat peccato. Tertio, quod mendicans ex cupiditate diuitiarum si extra pauperum latitudinem est, peccat mortaliter, & tenetur mendicatum dare pauperibus. Probat. Talis viupat fraudulenter sibi eleemosynas datus ut pauper, ergo peccat mortaliter, & tenetur pauperi restituere. Consequentia clara est, & antecedens probatur sic. Non sibi sed pauperi dantur eleemosynae, quas mendicat, & sibi viupat eas, ergo. Manifestatur assumpta inueniendo, quod cum quis donat eleemosynam mendico diuiti & cupido, ex parte mendici inuenitur non sola cupiditas, sed mendicatum, quod factio dicitur, dum mendicando pro se facit se pauperem, cum mendicare actus sit egentis aliena ope. Hoc autem mendicatio primo decipit dantem eleemosynam, & facit donationem eleemosynae inuoluntariam, in quantum terminatur donatio ad hunc mendicum. Nam licet donans, sponte donet, ex ignorantia tamen facti qua decipitur ab isto mendicatore, prouenit quod de hoc profertur factio se pauperem. Et propterea huius mendico non pauperi non acquiritur dominium illius eleemosynae. Donatio enim inuoluntaria quantum ad id quo est inuoluntaria, non est donatio. Secundo fraudat pau-

missis, gaudebat se etiam a feruis suis eleemosynas accepisse. Et de B. Arsenio legitur in uitis Patrum, quod gratias egit de hoc, quod necessitate cogente oportuit eum eleemosynam petere. Unde & in penitentia pro grauib. culpis iniungitur aliquibus, ut peregrinent mendicantes. Sed quia humilitas, sicut & cetera uirtutes, absque discretionem esse non debet: ideo oportet discrete medicitate ad humilitationem assumere, ut ex hoc homo nota cupiditatis non incurrat, uel cuiuscunque alterius indecens. Alio modo, potest considerari mendicitas ex parte eius quod quis medicado acquirit, & sic ad mendicandum potest homo ex duobus duci. Uno modo, ex cupiditate habendi diuitias, uel uictum otiose: & talis mendicitas est illicita. Alio modo, ex necessitate, uel utilitate. Ex necessitate quidem, sicut cum aliquis non potest aliunde hunc uiuere, nisi mendicet. Ex utilitate autem, sicut cum aliquis intendit ad aliquid utile perficiendum, quod sine eleemosynis fidelium facere non potest: sicut petuntur eleemosynae pro constructione pontis, uel ecclesiae, uel quibuscumque operibus, quae uergunt in utilitatem communi, sicut scholares, ut possint uacare studio sapientiae. Et hoc modo mendicitas est licita sicut saecularibus, ita religiosis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Angulf. ibi loquitur expresse de his qui ex cupiditate mendicant.

AD SECUNDUM dicendum, quod prima glossa loquitur de petitione que fit ex cupiditate, ut patet ex uerbis Apostoli. Alia autem glossa loquitur de illis, qui absque omni utilitate quam faciunt, necessaria petunt, ut otiosi uiuant. Non autem otiose uiuant, qui qualitercumque ueliter uiuant.

AD TERTIUM dicendum, quod ex illo precepto legis diuinae non prohibet alicui medicare: sed prohibet diuitibus tam tenaces sint, ut pro hoc aliqui egestate medicare cogantur. Lex autem civilis imponit penam ualidis mendicantibus, qui non propter utilitatem, uel necessitatem mendicant.

AD QUARTUM dicendum, quod duplex est turpitudine, una in honestatis, alia exterioris defectus: sicut turpe est homini esse infirmum, uel pauperem. Et talis turpitudine mendicitatis non pertinet ad culpam, sed ad humilitatem pertinere potest, ut dictum est.

AD QUINTUM dicendum, quod mendicantibus ex debito, debetur ui-

ctus ab his quibus dicant. Si tamen non quasi sibi debent, sed gratis dandum mendicando petere uelint, ad maiorem humilitatem pertinent.

ARTICULVS VI.

Vtrum liceat religiosis uisibus uel sibus uti quam ceteri.

AD SEXTUM sic proceditur. Vtrum non liceat religiosis, uisibus uel sibus uti, quae ceteri quod sunt in Apost. 1 ad The. uel. Ab omni specie mala abstinerere debent: sed utilitas uel sibus habet speciem mali, dicitur. Dominus Matth. 7. Audite a falsis prophetis, qui ueniunt ad uos in uestimentis ouium, & super illud Apoc. 6. Ecce equus pallidus & dicitur glo. Victorius diabolus nec per apertas tribulationes, nec per apertas hereses se posse proficere, permittit falsos fratres, qui sub habitu religionis obtinent naturam nigri & rufi equi peruertendo fidem. ergo uidetur quod religiosis non debeant uisibus uel sibus uti.

¶ 2. Preter. Hic dicit ad Nepotianum. Vestes pullas, nigras equo uita ut eadidas. Ornatus & sordides pari modo fugiendi sunt: gauderent delicias, alteri gloria redoleret. ergo ut quod est inanis gloria sit grauius peccatum, quod delinunt uisus, quod religiosis quod debet ad petitionem tendere, magis debeant uitare uestes tales, quam priores.

¶ 3. Preter. Religiosis maxime tendere debent operibus, penitentia: sed in operibus, penitentia non est uidentur exterioribus signis trahitur, sed magis interioribus signis dicitur. Dominus Matth. 6. Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocritae tristes, & postea subdit. Tu autem cum ieiunas, unge caput tuum, & faciem tuam laua. Quae exponens Aug. in lib. de sermone Dominico modo dicit. In hoc capitulo maxime aduertendum est non in solerentur corporarum nitore atque pompa, sed et in ipsis foribus, uisibus esse posse iactantiam, & eo periculosiorem, quod sub nomine seruitutis Dei decipit. ergo uidetur quod religiosis non debeant uisibus uel sibus uti.

SED CONTRA est, quod ad Hebr. 11. Apostolus dicit. Circumferunt in melosis, & in pellibus, caprimulgum, ut Helias & alij. Et in Decretis 21. q. 4. dicitur. Si in uel sibus ducuntur deridentes eos, qui uisibus, & religiosis uestibus amicti sunt, corrigantur. Pristinam enim temporibus, omnis sacrauitur ut cum mendicantibus ac uili uelie conuertebat.

In corp. art.